

do sabirnih stanica naplaćuju visoke cene. Da bi se i ovome stalo na put, doneta je odluka da se prevozna sredstva u prvom redu prodaju onim zemljoradnicima koji će formirati mlekarsko udruženje sa tim da ta prevozna sredstva postanu svojina udruženja i da sa istim prenose mleko do sabirne stanice. Za ostvarenje ove zamisli išlo se i dotle da su prevozna sredstva davana na otplatu do kraja godine. Od strane stručnjaka mlekare organizovana su predavanja po selima o ulozi i značaju mlekarskih zadruga. No, na potpuno razumevanje se naišlo samo u 4 sela, gdje se je formirala takova jezgra i organizovao prenos mleka na zajedružnoj osnovi.

Praktična korist od udruživanja proizvođača sastoji se u tome što ih 50% košta jeftinije mleko u prevozu od privatnih vozara. Što se tiče same mlekare sa likvidacijom čeza i puštanjem u pogon sabirnih stanica, stanje je u velikoj meri popravljeno, jer se postiglo sledeće:

- 1) Omogućena je veća kontrola u pogledu kvaliteta mleka,
- 2) Omogućen je prevoz (dotur) mleka do centralne mlekare, najkasnije do 8 sati ujutro, pa prema tome nema niti zastoja u radu.
- 3) Smanjeni su transportni troškovi od 5,86 na 1,5 dir. po litri.

Ferdo Škrlić, Zagreb

ČAŠA MLIJEKA

U kući strine Mande bilo je svega u izobilju, osim ptičjeg mlijeka, kako kaže naš narod. A kravljeg mlijeka bilo je toliko, da ga više ni pas Šarov nije s naročitim apetitom pio. Pa ipak strina Manda nije sabiralištu davala ni jednu litru. Često su joj susjedi znali reći, a pogotovo čika Marko, kolika je to šteta, jer bi za mlijeko mogla dobiti svakog prvog u mjesecu lijepu svoticu novaca. Strina Manda bi na te susjedske napomene samo odmahнула rukom i rekla, da joj nije stalo do tih par dinara. Ta nije ni prije, otkako ona pamti, a pamti prilično dug niz godina, njihova kuća prodavala mlijeko, pa zar da ona sada pod stare dane prekine s tom tradicijom. To je ona smatrala u neku ruku sramotom, iako je skoro svaka kuća u selu predavala mlijeko sabiralištu. Tako je selo u strini Mandi gledalo bijelu vranu. Čudilo se njenoj tvrdoglavosti, ogovaralo je i podsmjehivalo joj se, a neki su je držali i malo luckastom. No strina Manda je i dalje, ma da je za sve to znala, ostajala pri svom. A kad bi joj dojadilo bilo tko, rekla bi:

— Ne ću da netko jede moju muku. Radije baciti nego nekome dati, pa makar i platio!

I tako selo prozva strinu Mandu »samoživcem«, a svi znamo, tko je samoživac. To je onaj čovjek, koji misli samo na sebe i o sebi, dok ga tuđe potrebe ni najmanje ne zanimaju.

Tko zna dokle bi još tako strina Manda ostala tvrda i nepristupačna, da joj se ne dogodi nešto, što ćemo dalje čuti.

Imala strina Manda unuka, živog i obijesnog momčića. Za njega bi sve dala. Čim on kao i sva djeca malo zaplače, bilo s razlogom ili bez razloga, a strina Manda već oko njega dajli i bajli, umiruje ga ovim i onim, tepajuć mu: »Srce, hoćeš ovo, dušo, hoćeš ono?« Unučić samo mršti lice i pupčić usne, pa sve odbija iz inata i dalje roni gorke suze. Strina Manda nesretna i tužna više ne zna, što da započne, pa i ona prolijeva suze. Tako dani prolazili unučiću i strini Mandi. Ali dogodi se ono, čega se Manda uvijek bojala. Jednog dana unučić se zaista ozbiljno razboli. Lice mu upalo, oči gorjele nekom vatrom, jesti nije htio ni za lijek, a strina Manda sva zduvojina oko njega plače i skače, čas je u sobi kraj njega, čas je na dvorištu, nigdje nema mira. Pita susjede za savjet, što da radi, a susjedi je savjetuju jedni ovako, drugi onako. Baba Reza joj preporuča vračaru. Ta mali je sigurno natrapio na neki urok, pa to treba skinuti. Strina Manda ne bude lijema, spremi se i pođe u drugo selo, jer ova domaća vračara Cana nije tako dobra, kao ona tamo u susjednom selu Ceca, kojoj

silan narod dolazi svakog dana. Ponijela strina Manda novaca i svakojakih đakonija Ceci, a ona vidjevši poveći zavežljaj u strine Mande, pusti je k sebi preko reda, i saslušaj njene žalopojke, te joj obeća, da će sutra svakako doći pogledati bolesnika.

Za dobru nagradu došla vračara Ceca u pohode unučiću strine Mande, pa već s vrata i po običaju počela zabrinuto klimati glavom. Opipava ona bolesnika po licu, vratu i trbuščiću, pa mrmlja neke nerazumljive riječi, a onda, da je i Manda čuje, nekako tajanstveno progovori:

— Da, da, vilinsko kolo. Negdje je mali naletio na vilinsko kolo.

Manda kumi i zaklinje Cecu, da pomogne, koštalo što koštalo, a Ceca, jer joj je to zanat, obećaje sve, iako će biti teško. Ostavi za malog nekakvu vodicu i travu, koju je ponijela, i obeća, ako to ne pomogne, da će opet doći, te ponese zaradu s priličnim naporom, ali zadovoljna lica, dok strina Manda osta, da po uputi skida uroke s unučića, koji svejednako u bunilu plače, više ili se smije.

Prošao dan, dva, ali unučiću po Cecinu lijeku ne bi ništa bolje. I on bi po njenom receptu sigurno otišao pod zemlju, da za slučaj nije saznao učitelj Stevo, koji obavijesti doktora iz obližnje općine, i oni oboje dođoše da spase dijete. Doktor naredi, da se mali hitno otpremi u bolnicu u grad, jer je skrajnje vrijeme. Strini Mandi ne bi baš pravo, ali kako rekosmo, sve bi dala za unučića, pa pristane i na to, kad ništa nije pomogla vračara i njena vodica.

Dok je mali ležao u bolnici između života i smrti, strina Manda se nije tako reći odvajala od njega. Svaki dan je dolazila, da ga vidi i propitkivala se, kako mu je. On je bio jak i otporan, pa se zdravlje ponovno vraćalo pod pravilnim liječenjem i njegovom liječnika i njegovateljica. Za nekoliko dana prizdravi i poče jesti, i to s onim većim apetitom, što ga dobije svaki bolesnik, kad prebolj težu bolest. I on je izricao Mandi želje i željice, a onda jednog dana poželi čašu mlijeka.

Taj dan bolnica nije dobijala dovoljno mlijeka, pa su ga dobili samo oni bolesnici, kojima je to bio jedini lijek, a unučić strine Mande nije bio među njima. No strina Manda je molila za njega i vjerojatno je, da bi ga i dobila, ali ga uistinu nije bilo. Preporučuje joj, da mlijeko potraži u gradu. I tako poče strina Manda u grad, da kupi mlijeka, lupajući se po glavi, što se nije sjetila da ga ponese od kuće, gdje ga ima na pretek. Zaredala ona tako od mljekarnice do mljekarnice, ali mlijeka nigdje ni za lijek. Zbog manjih količina, koje su dopremljene u grad, sve je već bilo rasprodano. Usput je strina Manda čula, kako majke u gradu prigovaraju, što mlijeka nema, i psuju one seljake, koji mlijeka imaju, a ne daju ga sabiralištima, pa im djeca ostaju bez toliko potrebne i zdrave hrane. Tu strinu Mandu zapeče savjest, jer je i ona takva, radije mlijeko baca, a ovdje je toliko potrebno. Vrativši se u bolnicu unučiću suznih očiju, jer mu prvi put nije mogla udovoljiti želji, odluči, da će ubuduće i ona davati višak mlijeka sabiralištu, jer se na svoje oči uvjerala, kako je teško ljudima u gradu, a pogotovo bolesnicima, naročito djeci, ako nemaju čašu mlijeka, kad zažele ili im je potrebno za lijek.

Unučić je Mandu molio sklopljenim rukama, da mu donese mlijeko, a ona, eto, nije mogla. Kod kuće bi to mogla, ali maloga još ne puštaju iz bolnice, a sutra, do sutra on može umrijeti od želje.

Vrativši se toga dana strina Manda iz grada rastuzena, odluči da će već sutradan ujutro predati sav višak mlijeka sabiralištu i prvim vlakom odnijeti svom unučiću u bolnicu da ga utješi. I drugo jutro, na najveće čuđenje susjeda i ostalih seljaka, strina Manda među prvima ponese na sabiralište do vrha punu kantu slatkog mlijeka, jednako misleći:

— Možda će i od ovoga dobiti čašu i moj unučić. Možda će sa sabirališta mlijeko stići prije mene u grad.

Putem je sretne susjed Marko, pa je u čudu upita, što to ima da znači, a ona mu odgovori bez predomišljanja:

— Eto, nosim i ja mlijeko, da makar malo pomognem djeci, starcima i bolesnicima u gradu, kojima je mlijeko potrebno i kao hrana i kao lijek. Sada tek znamem, kako je teško majkama u gradu, kad nemaju čime obrisati suze svojoj djeci, koja plaču za čašom mlijeka.

Kod strine Mande se više nije razbacivalo mlijeko, a mali unučić, koji je ozdravio i ponovno postao živ i nesjašan, kad bi iz inata prolio zatraženu čašu mlijeka, strina Manda bi ga poučila, da je to velika šteta, jer tamo u gradu možda neko dijete plače baš za tom čašom mlijeka, koje je on prolio.